

અ.નિ. સરળ પદ્યો (સુભાષિતો, પ્રહેલિકા અને ગીતો) તેમજ ટૂંકી વાર્તા, બોધકથા, પ્રસંગકથા સાંભળીને સમજી શકે છે.

પ્રશ્ન: 1 નીચે આપેલા ફકરાનું ધ્યાનપૂર્વક વાંચન કરીને તેના આધારે પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (5)

एकः काकः अस्ति । सः अधिकः तृषितः । सः काकः भ्रमति । तदा ग्रीष्मकालः । कुत्रापि जलं नास्ति । काकः दूरं गच्छति । तत्र सः एकं घटं पश्यति । काकः अतीव सन्तुष्टः भवति । किन्तु घटे स्वल्पम् एवं जलम् अस्ति । 'जलं कथं पिबामि?' इति काकः चिन्तयति । सः एकम् उपायं करोति । शिलाखण्डान् आनयति । घटे पूरयति । जलम् उपरि आगच्छति । काकः सन्तोषेण जलं पिबति । ततः गच्छति ।

પ્રશ્નો:

૧. કાકઃ કિમર્થં ભ્રમતિ ?
૨. કાકઃ કિં પશ્યતિ ?
૩. જલં કુત્ર અસ્તિ ?
૪. કઃ સન્તોષેણ જલં પિબતિ ?
૫. શીતકાલઃ શબ્દનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ ફકરામાંથી શોધીને લખો.

અ.નિ. ચિત્રોના આધારે એ વસ્તુનું નામ કે ક્રિયા સંસ્કૃતમાં લખી શકે છે.

પ્રશ્ન: 2 તમારા વર્ગખંડમાં જોવા મળતી પાંચ વસ્તુઓનાં નામ સંસ્કૃતમાં લખો. (5)

અ.નિ. ઉદાહરણના આધારે સંસ્કૃત ભાષામાં નવાં વાક્યો લખી શકે છે.

પ્રશ્ન: 3 ઉદાહરણ મુજબ વાક્ય બનાવો. (5)

ઉદાહરણ: अहं जलं पिबामि । माला जलं पिबति ।

૧. અહં શ્લોકં લિખામિ । - રમેશ: _____ ।
૨. અહં જલં આનયામિ । - સીતા _____ ।
૩. અહં નૃત્યામિ । - રમા _____ ।

ઉદાહરણ: मोहनः - चित्रम् । मोहनस्य चित्रम् अस्ति ।

૪. વૃક્ષઃ, ફલમ્ । _____ ।
૫. નરેશઃ, ઉપનેત્રમ્ । _____ ।

અ.નિ. સરળ ગુજરાતી વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરી શકે છે.

પ્રશ્ન: 4 નીચે આપેલાં વાક્યોનો સંસ્કૃત ભાષામાં અનુવાદ કરો. (5)

1. આ પંખો છે. 4. આ ગીતા છે.
2. હું વિદ્યાર્થી છું. 5. તે હાથી છે.
3. હું વાંચું છું.

અ.નિ. કંઠસ્થ કરેલ સુભાષિતો કે પદ્યના કોઈ ભાગનું લેખન કરી શકે છે.

પ્રશ્ન: 5 નીચે આપેલ કાવ્યપંક્તિ પૂર્ણ કરો. (5)

तन्वा मनसा _____

_____ देशहितार्थं जीवाम ॥

અ. નિ. પાઠ્યપુસ્તકના આધારે તેમજ વ્યાવહારિક વાતચીત, ફકરા, કાવ્યપંક્તિ વગેરેના આધારે પૂછેલા સાદા પ્રશ્નોના જવાબ સંસ્કૃતમાં લખી શકે છે.

પ્રશ્ન-1 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

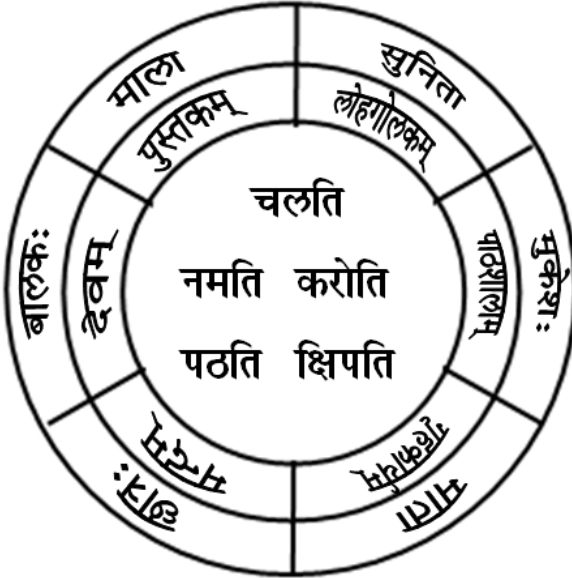
(5)

૧. સૂર્યોદયઃ કદા ભવતિ ?
૨. ભવતઃ /ભવત્યાઃ નામ કિમ્ અસ્તિ ?
૩. કસ્ય કણ્ઠઃ કર્કશઃ અસ્તિ ?
૪. કઃ 'ભૌ ભૌ' વદતિ ?
૫. ગુર્જરાજ્યસ્ય રાજધાન્યાઃ નામ કિમ્ અસ્તિ ?

અ.નિ. ચિત્રો, સારણી, કોષ્ટક, સમયપત્રક, જાહેરાત વગેરેના આધારે સંસ્કૃતમાં વાક્યો લખી શકે છે.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા વર્તુળ પરથી પાંચ વાક્યો બનાવો.

(5)

અ. નિ. ઉદાહરણના આધારે સંસ્કૃત ભાષામાં નવા શબ્દો તથા વાક્યો લખી શકે છે.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા ઉદાહરણ મુજબ અન્ય વાક્યો બનાવો.

(5)

ઉદા. બાલકેભ્યઃ મોદકાન્ વિતરતુ ।

૧. _____ (માનવઃ, દીપઃ)

૨. _____ (છાત્રઃ, પ્રસાદઃ)

ઉદા. રમેશઃ ધનમ્ - રમેશસ્ય ધનમ્ અસ્તિ ।

૩. _____ (રાકેશઃ લેખની)

૪. _____ (કમલેશઃ, ઉપનેત્રમ્)

ઉદા. અહં પશ્યામિ । વયં પશ્યામઃ ।

૫. અહં વદામિ । _____ ।

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા વાક્યોને સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો.

1. મારું નામ રમીલા છે.
2. હું પાણી પીઉં છું.
3. દોડો, દોડો, ઝડપથી દોડો.
4. હું શાળાએ જાઉં છું.
5. ગાંધીનગરમાં ઘણાં વૃક્ષો છે.

પ્રશ્ન-5 નીચેની કાવ્યપંક્તિ પૂર્ણ કરો.

१. रे रे
.....
.....
.....खलु निद्राति ॥

२. चतुर्मुखो
.....
.....
..... धान्यभक्षणम् ॥

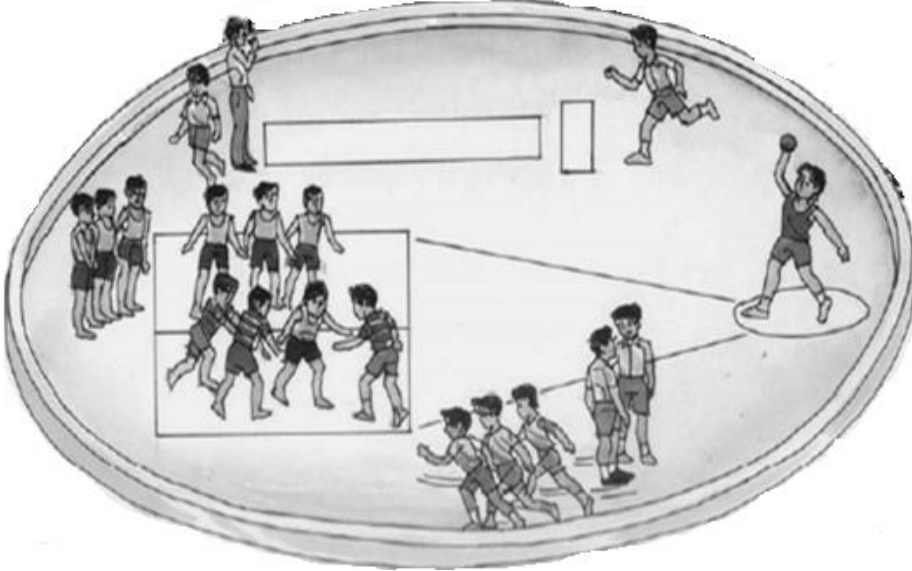
પ્રશ્ન-1 લીટી દોરેલ શબ્દને બદલે કૌંસમાં આપેલ શબ્દ મૂકી જરૂરી ફેરફાર કરી વાક્ય ફરીથી લખો. [5]

ઉદા : ગજઃ મન્દં ચલતિ । (ગજાઃ)

વાક્ય : ગજાઃ મન્દં ચલન્તિ ।

૧. બાલઃ શ્લોકં ગાયતિ । (ગાયન્તિ)
૨. વયં કમ્બલાન્ ગૃહં નયામઃ । (અહમ્)
૩. છાત્રઃ મોદકં ખાદતિ । (છાત્રાઃ)
૪. સુરેશસ્ય પુસ્તકમ્ અસ્તિ । (પુસ્તકાનિ)
૫. દેવાઃ કથાં કથયિષ્યન્તિ । (કથયિષ્યતિ)

પ્રશ્ન-2 આપેલ ચિત્રનું પાંચ-સાત વાક્યોમાં સંસ્કૃતમાં વર્ણન કરો. [5]

(પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓ માટે: રમત ઉત્સવનું સંસ્કૃતમાં વર્ણન કરો.)

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા ગુજરાતી વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો. [5]

૧. શાળાના આચાર્ય આવે છે.
૨. મહેશ શાળાએ આવશે.
૩. એક કીડી જાય છે.
૪. અમે પુસ્તકો વાંચીએ છીએ.
૫. ગીતા ઝડપથી દોડે છે.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલ ઉદાહરણ મુજબ વાક્ય બનાવો. [5]

ઉદા. અહં પશ્યામિ । - વયં પશ્યામઃ ।

૧. અહં નયામિ । - _____ ।
૨. અહં ચલામિ । - _____ ।

- ઉદા. બાલકઃ ગચ્છતિ । - બાલકઃ ગમિષ્યતિ ।
૩. રથઃ ચલતિ । - _____ ।
૪. સીમા વદતિ । - _____ ।
- ઉદા. મનીષઃ, ફલમ્ - મનીષસ્ય ફલમ્ અસ્તિ ।
૫. ચાણક્યઃ, ધનમ્ । - _____ ।

પ્રશ્ન-5 નીચે આપેલા ફકરાનું વાચન કરી તેના આધારે પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

[5]

ચન્દ્રગુપ્તઃ : આર્ય ચાણક્ય! શીતકાલઃ અસ્તિ। જનેષુ કમ્બલાન્ વિતરતુ ।
 ચાણક્યઃ : મહારાજ! ઇદાનીમ્ અહં કમ્બલાન્ મમ ગૃહં નયામિ। પ્રભાતે વિતરિષ્યામિ ।
 ચન્દ્રગુપ્તઃ : તથા કરોતુ ભવાન્ ।
 (ત્રયઃ ચૌરાઃ પ્રવિશન્તિ)

પ્રથમઃ : ચન્દ્રગુપ્તસ્ય મન્ત્રી ચાણક્યઃ । એતત્ તસ્ય ગૃહમ્ ।
 દ્વિતીયઃ : અત્ર તૈલદીપઃ । સમીપે પીઠમ્ । પુસ્તકાનિ ... ।
 તૃતીયઃ : ધનં કુત્ર ?
 પ્રથમઃ : અત્ર તુ નાસ્તિ । દ્વિતીયં પ્રકોષ્ટં પ્રવિશામઃ ।
 દ્વિતીયઃ : આશ્ચર્યમ્! શૈત્યમ્ અધિકમ્ અસ્તિ ... ।
 તૃતીયઃ : કમ્બલાઃ સમીપે એવ સન્તિ ... ।
 પ્રથમઃ : તથાપિ એષઃ મહાશયઃ ।
 દ્વિતીયઃ : સ્વયં કમ્બલસ્ય ઉપયોગં ન કરોતિ ।
 તૃતીયઃ : પુનશ્ચ અધઃ શયનં કરોતિ । આશ્ચર્યમ્ !
 પ્રથમઃ : તર્હિ ચાણક્યં પૃચ્છામઃ । જ્ઞાતવ્યં તસ્ય રહસ્યમ્ ।

- (1) ચન્દ્રગુપ્તસ્ય મન્ત્રી કઃ અસ્તિ ?
 - (2) કીદશઃ કાલઃ અસ્તિ?
 - (3) કમ્બલાઃ કસ્ય ગૃહે સન્તિ ?
 - (4) ચાણક્યસ્ય ગૃહે કે પ્રવિશન્તિ ?
 - (5) પુસ્તકાનિ કુત્ર સન્તિ?
- a) પુસ્તકાનિ તૈલદીપસ્ય સમીપે સન્તિ।
 - b) પુસ્તકાનિ પ્રકોષ્ટસ્ય સમીપે સન્તિ।
 - c) પુસ્તકાનિ કમ્બલસ્ય સમીપે સન્તિ।

શિક્ષકો માટે :

પ્રશ્ન નંબર	અ.નિ.નંબર	વિધાન
1	Sn822	ઉદાહરણના આધારે સંસ્કૃત ભાષામાં નવા શબ્દો તથા વાક્યો લખી શકે છે.
2	Sn825	ચિત્રો, સારણી, કોષ્ટક, સમયપત્રક, જાહેરાત વગેરેના આધારે સંસ્કૃતમાં વાક્યો લખી શકે છે અને પૂછાયેલા પ્રશ્નોના જવાબ આપી શકે છે.
3	Sn823	સરળ ગુજરાતી શબ્દો તથા વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરી શકે છે.
4	Sn827	સંભાષણ માટે આવશ્યક વ્યવહારિક વ્યાકરણની લેખિત અભિવ્યક્તિ કરી શકે છે.
5	Sn818	પાઠ્યપુસ્તકના આધારે તેમજ વ્યવહારિક વાતચીત ફકરા, કાવ્યપંક્તિ વગેરેના આધારે પૂછેલા સાદા પ્રશ્નોના જવાબ સંસ્કૃતમાં લખી શકે છે.

Sn816 સાદા તેમજ જોડાક્ષરયુક્ત પદો સાથેના વાક્યો તથા પરિચ્છેદનું અનુલેખન કરી શકે છે.

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા ફક્ષરોનું સુંદર અક્ષરે અનુલેખન કરો.

[5]

કાશ્વન બાલકઃ અસ્તિ । સઃ અલસઃ અસ્તિ । સઃ પ્રતિદિનં સમયેન વિદ્યાલયં ન ગચ્છતિ । એકદા સઃ ઉદ્યાનં ગચ્છતિ । તત્ર એકં કાકં પશ્યતિ । સઃ કાકં ક્રીડાર્થમ્ આહ્વયતિ । કાકઃ વદતિ – ‘મમ સમીપે સમયઃ નાસ્તિ’ ઇતિ । અનન્તરં સઃ એકાં ચટકાં પશ્યતિ । બાલકઃ ચટકાં ક્રીડાર્થમ્ આહ્વયતિ । ચટકા અપિ – ‘મમ સમીપે સમયઃ નાસ્તિ’ ઇતિ વદતિ । અનન્તરં કાશ્વન પિપીલિકાઃ પશ્યતિ । તાઃ તથૈવ વદન્તિ । બાલકઃ સર્વં શ્રુણોતિ । ‘સર્વે સ્વ-સ્વકાર્યે નિરતાઃ’ ઇતિ જાનાતિ । સઃ વિદ્યાલયં સમયેન ગચ્છતિ । સમ્યક્ પઠતિ ચ ।

Sn818 પાઠ્યપુસ્તકના આધારે તેમજ વ્યાવહારિક વાતચીત, કાવ્યપંક્તિ વગેરેના આધારે પૂછેલા પ્રશ્નોના જવાબ સંસ્કૃતમાં લખી શકે છે.

પ્રશ્ન-2 નીચેનો ફક્ષરો વાંચી તેના આધારે આપેલા પ્રશ્નોના સંસ્કૃતમાં જવાબ લખો.

[5]

એકઃ બાલઃ આસીત્ । તસ્ય નામ એકલવ્યઃ આસીત્ । સઃ ધનુર્વિદ્યા પઠિતુમ્ ઇચ્છતિ સ્મ ।

એકદા સઃ દ્રોણાચાર્યસ્ય સમીપમ્ અગચ્છત્ અવદત્ ચ । "ગુરુદેવ, અહમ્ અપિ ધનુર્ધરઃ ભવિતુમ્ ઇચ્છામિ । કૃપયા માં સ્વીકુરુ ।" આચાર્યઃ પ્રત્યવદત્ "અહં કૌરવાન્ પાણ્ડવાન્ ચ પાઠયામિ । અહં ભવતઃ શિષ્યરુપેણ સ્વીકારં કર્તુ ન શક્નોમિ ।" પરન્તુ આચાર્ય પ્રતિ તસ્ય શ્રદ્ધા શિથિલા ન અભવત્ ।

સઃ આચાર્યસ્ય દ્રોણસ્ય એકાં મૂર્તિમ્ અરચયત્ । સઃ પ્રતિદિનં મૂર્તિમ્ અનમત્ । પ્રાતઃ સાયં પર્યન્તં ધનુર્વિદ્યાયાઃ અભ્યાસમ્ અકરોત્ । શનૈઃ શનૈઃ સઃ કુશલઃ ધનુર્ધરઃ અભવત્ ।

પ્રશ્નો -

- (1) એકલવ્યઃ કિમ્ ઇચ્છતિ સ્મ ?
- (2) એકલવ્યઃ દ્રોણાચાર્ય કિમ્ અવદત્ ?
- (3) દ્રોણાચાર્યઃ કસ્ય ગુરુઃ આસીત્ ?

- (4) एकलव्यः कस्य मूर्तिम् अरचयत् ?
 (5) एकलव्यः कीदृशः धनुर्धरः अभवत् ?

Sn822 ઉદાહરણના આધારે સંસ્કૃત ભાષામાં નવા શબ્દો તથા વાક્યો લખી શકે છે.

પ્રશ્ન-3 ઉદાહરણ પ્રમાણે વાક્યો બનાવો.

[5]

ઉદા. માલા પઠતિ । માલા અપઠત્ ।

- (1) રમેશઃ ક્રીડતિ । _____ ।
 (2) પિકઃ કૂજતિ । _____ ।

ઉદા. અહં પિબામિ । જયા પિબતિ ।

- (3) અહં ચલામિ । રમેશઃ _____ ।
 (4) _____ । મહેશઃ લિખતિ ।

ઉદા. પિબ - પિબામિ ।

- (5) વિન્દ - _____

Sn823 સરળ ગુજરાતી શબ્દો તથા વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરી શકે છે.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો.

[5]

- (1) હું વિદ્યાર્થી છું.
 (2) તે વિમાન છે.
 (3) તે સસલાં છે.
 (4) ફરી મળીશું.
 (5) ભગવાન બુદ્ધનું ચિત્ર સુંદર છે.

Sn827 સંભાષણ માટે આવશ્યક વ્યાવહારિક વ્યાકરણની લેખિત અભિવ્યક્તિ કરી શકે છે.

પ્રશ્ન-5 કૌંસમાંથી યોગ્ય શબ્દ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો.

[5]

- (1) एषः _____ । (गजः , विमानम् , बालिका)
 (2) _____ महिला । (एषा , ऐषः , एतत्)
 (3) तत् _____ । (छात्रम् , बालकः , बालिकाम्)
 (4) एतानि _____ । (चित्राणि , पुस्तकम् , शिक्षिकाः)
 (5) सः _____ । (बालकः , बालिका , गजाः)